

Adam Oleksiuk

STRATEGIA „ENERGIA 2020” W PROCESIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH NA TLE EKONOMICZNYCH WYZWAŃ UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie. 7 maja 2010 Komisja Europejska zainicjowała konsultacje społeczne nad dokumentem „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011-2020”. 10 listopada 2010 r. KE przedstawiła nową strategię dotyczącą konkurencyjnej, zrównoważonej i bezpiecznej energii. Zaprezentowano priorytety w zakresie energii na najbliższe 10 lat i przedstawiono działania, które należy podjąć w celu osiągnięcia oszczędności energii, utworzenia rynku o konkurencyjnych cenach i „pewnych” dostawach, wzmocnienia przywództwa technologicznego i skutecznych negocjacji z partnerami międzynarodowymi. W związku z powyższym w niniejszym artykule postanowiłem odnieść się do prezentowanych propozycji KE. W opracowaniu zarysowujemy wstępne zapisy projektu SRK do 2020 r., jak również omówiłem elementy strategii Europa 2020, które obejmują „inicjatywę flagową” na rzecz promowania „efektywnej surowcowo Europy”. W opracowaniu zaprezentowałem proces konsultacji społecznych, mający na celu przygotowanie ostatecznej wersji Strategii Energia 2020. W artykule szczegółowo omówiłem pięć priorytetów strategii, którymi zostały innowacje technologiczne, nowoczesny, zintegrowany system energetyczny, dążenie do systemu energii niskowęglowej, silna i skoordynowana zewnętrzna polityka energetyczna, ochrona obywateli UE. W trakcie omawiania poszczególnych zagadnień staram się odnieść do poszczególnych postulatów. Według mojej oceny strategia jest potrzebna UE, powstaje jednak pytanie o możliwości jej sfinansowania szczególnie w krajach uboższych Unii.

Słowa kluczowe: strategia, konsultacje społeczne, polityka energetyczna, Unia Europejska

1. Wprowadzenie

10 listopada 2010 r. Komisja Europejska przedstawiła nową strategię dotyczącą konkurencyjnej, zrównoważonej i bezpiecznej energii.

Komisja Europejska w strategii „Energia 2020” określiła priorytety w zakresie energii na najbliższe 10 lat i przedstawiła działania, które należy podjąć w celu osiągnięcia oszczędności energii, utworzenia rynku o konkurencyjnych cenach i „pewnych” dostawach, wzmocnienia przywództwa technologicznego i skutecznych negocjacji z partnerami międzynarodowymi. W opracowaniu zaprezentowano proces konsultacji społecznych, w ramach których przygotowano Strategię Energia 2020. W artykule szczegółowo odniesiono się do pięciu priorytetów strategii, którymi zostały innowacje technologiczne, nowoczesny, zintegrowany system energetyczny, dążenie do stworzenia systemu energii niskowęglowej, silna i skoordynowana zewnętrzna polityka energetyczna oraz ochrona obywateli UE.

2. Strategia Europa 2020 na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w kontekście polityki energetycznej

W 2010 r. UE przyjęła nową strategię na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Celem strategii było wyjście Unii z kryzysu z silną i zrównoważoną gospodarką, zdolną do zapewnienia wysokiego poziomu zatrudnienia oraz spójności społecznej¹. Rolą polityki energetycznej jest przyczynić się do osiągnięcia powyższych celów². Nowa strategia „UE 2020” ma zastąpić przyjętą w 2000 r. Strategię Lizbońską, której realizacja nie przyniosła oczekiwanych efektów, a większości jej celów (jak np. przeznaczanie 3 proc. PKB na badania i rozwój) nie udało się zrealizować. Nowa strategia, przedstawiona w marcu 2010 r. w Brukseli i przyjęta przez Komisję Europejską 17 czerwca 2010 r., ma doprowadzić do ożywienia unijnej gospodarki po kryzysie gospodarczym. Przewodniczący Komisji Europejskiej Jose Manuel Barroso przekonywał, iż rozwój gospodarki europejskiej powinien opierać się na „inteligentnym, zielonym i korzystnym dla wszystkich obywateli” wzroście gospodarczym³. Osiągnięcie tak wyznaczonych priorytetów ma nastąpić w drodze realizacji pięciu celów: wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75 proc.; na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3 proc. PKB Unii; należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii; liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10 proc. przy czym co najmniej 40 proc. osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie; liczbę osób zagro-

---

¹ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/exiting-the-crisis/index_en.htm

² http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/sustainable-growth/index_en.htm

³ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

zonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln⁴. Celom towarzyszą tzw. inicjatywy przewodnie, które mają stanowić narzędzia realizacji priorytetów strategii.

W obszarze klimatu i energii zwrócono szczególną uwagę na efektywne wykorzystywanie zasobów, zwiększenie zużycia odnawialnych źródeł energii i propagowanie efektywności energetycznej. Celem inicjatywy przewodniej w tym obszarze jest uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i energii, zmniejszenie emisji dwutlenku węgla, zwiększanie konkurencyjności unijnej gospodarki oraz zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. Wsparcie zmian mających na celu rozwój gospodarki niskoemisyjnej, oszczędnie wykorzystującej zasoby, mogłoby, w ocenie Komisji Europejskiej, pozwolić na zmniejszenie w 2020 r. wartości importu ropy naftowej i gazu o 60 mld euro. Komisja Europejska wychodzi bowiem z założenia, iż wyzwania związane ze zmianami klimatu i zasobami naturalnymi wymagają zdecydowanych działań.

Wyzwania te wynikają z uzależnienia krajów członkowskich Unii Europejskiej od paliw kopalnych, przy czym należy podkreślić, że nieefektywne wykorzystywanie surowców nie tylko naraża państwa członkowskie na skutki ewentualnego szoku cenowego, mogącego zagrozić ich bezpieczeństwu ekonomicznemu ale przyczynia się również do negatywnych zmian klimatu. W 2005 r. ponad 50 proc. energii konsumowanej w krajach Unii Europejskiej pochodziło z importu. Kraje wspólnoty są silnie uzależnione od zagranicznych dostaw ropy (82 proc. zużycia) i gazu ziemnego (58 proc. zużycia). W okresie 1995-2005 całkowita zależność państw UE od importu ropy i gazu wzrosła o 9 p.p. W dokumencie podkreślono również, że wzrost liczby ludności świata z 6 mld do 9 mld prowadzić będzie do zwiększenia presji na środowisko i zaostrzenia światowej konkurencji o dostęp do zasobów naturalnych.

W Strategii UE 2020 zaznaczono również, że dotychczas to UE była liderem w dziedzinie rozwiązań ekologicznych w zakresie technologii podkreślając równocześnie, że zarówno Chiny, jak i USA zwiększyły swoją konkurencyjność w tym obszarze. Kolejnym priorytetem w zakresie zrównoważonego rozwoju, jaki wyznaczonym w strategii, jest przeciwdziałanie zmianom klimatu. Wskazuje się przy tym na potrzebę szybszej niż dotychczas redukcji emisji gazów cieplarnianych, w szczególności w oparciu o wykorzystanie nowych technologii. Równie istotne jest wzmocnienie zarówno odporności systemów gospodarczych państw członkowskich na zagrożenia związane z klimatem jak i ich możliwości reagowania na te zagrożenia. Komisja dostrzega duży potencjał sektora elektroenergetycznego w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy. Szacu-

---

⁴ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/inclusive-growth/index_en.htm

je, że osiągnięciu, na poziomie UE, 20-procentowej produkcji energii z paliw odnawialnych, towarzyszyć będzie stworzenie około 600 tys. miejsc pracy w UE. Gdyby dodać do tego ewentualny sukces w realizacji celu dotyczącego poprawy efektywności energetycznej o 20%, wówczas liczba nowo utworzonych miejsc pracy mogłaby wzrosnąć do około 1 miliona. Zmniejszenie „energochłonności” wzrostu gospodarczego oraz uniezależnienie gospodarki od importu paliw ma prowadzić do wzmocnienia pozycji konkurencyjnej Unii Europejskiej w świecie.

Tak zdefiniowanym celem mają służyć zróżnicowane działania, podejmowane zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym. Na szczeblu UE obejmują one m.in.: dokończenie budowy wspólnego rynku energii, wspieranie odnawialnych źródeł energii (OZE) na rynku wspólnotowym, opracowanie planów zmian strukturalnych i technologicznych w gospodarce (dzięki którym możliwe będzie przejście na tory niskoemisyjnego rozwoju), przygotowywanie – propagujących nowe wzory konsumpcji i produkcji – planów na rzecz racjonalizacji zużycia energii. Z kolei na poziomie krajowym wymienia się głównie: stosowanie instrumentów rynkowych wymuszających zmiany w dotychczasowych wzorcach konsumpcji energii, budowę inteligentnej infrastruktury energetycznej wykorzystującej technologie ICT, stopniowe wycofywanie szkodliwych dla środowiska dotacji, propagowanie efektywności energetycznej poprzez stosowanie zarówno przepisów i norm, jak i instrumentów rynkowych (podatki, dotacje, zamówienia publiczne) oraz wykorzystanie funduszy strukturalnych⁵.

Kwestie klimatyczno-energetyczne zostały również zaakcentowane w innej inicjatywie przewodniej strategii, jakim jest „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”⁶. Realizacji tego celu na poziomie UE ma sprzyjać opracowanie polityki przemysłowej wspierającej przejście sektorów wytwórczych na efektywniejsze wykorzystanie zasobów. Na poziomie krajów Komisja zwraca szczególną uwagę na rozwój ścisłej współpracy pomiędzy środowiskami biznesu, akademickim, pozarządowym i konsumenckim, która nie tylko umożliwi lepszą identyfikację obszarów problemowych, ale również pomoże stworzyć w UE trwałe fundamenty zrównoważonego rozwoju. Komisja Europejska zamierza dyscyplinować realizację nowej strategii przez kraje UE za pomocą wymogu przedkładania przez nie regularnych – prezentowanych wiosną każdego roku – raportów informujących o osiągniętych postępach. Pozostaje mieć nadzieję,

---

⁵ http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/index_en.htm

⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/index_en.htm

iz realizacja strategii EU 2020 stworzy fundamenty innowacyjnego, trwałego i społecznie sprawiedliwego rozwoju krajów Unii Europejskiej.

3. Strategia Rozwoju Kraju w świetle zrównoważonego rozwoju i bezpieczeństwa energetycznego Polski

Według zapisów obowiązującej⁷ Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015 za pierwszoplanowe zadania w zakresie tworzenia rozwiązań na rzecz inwestycji i modernizacji majątku wytwórczego, przesyłowego i dystrybucyjnego w energetyce (co miało z kolei przekładać się na poprawę bezpieczeństwa energetycznego kraju) uznano poprawę sprawności i jakości wykorzystania głównych krajowych nośników energii (węgiel kamienny i brunatny), rozwijanie innowacyjnych technologii produkcji energii z ww. paliw, dywersyfikację źródeł energii, w szczególności dostaw surowców energetycznych (a zwłaszcza gaz i ropy naftowej).

Zakładano również poprawę efektywności działania przedsiębiorstw energetycznych (zwłaszcza w wyniku liberalizacji rynku energii), a także tworzenie zdolnych do konkurencji międzynarodowej silnych struktur organizacyjnych oraz rozwój systemów przesyłowych i połączeń transgranicznych. Zapowiadano również postęp w zakresie prac rozwojowych i inwestycyjnych dotyczących produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz promowanie nowych, ekonomicznie efektywnych technologii wytwarzania energii (elektrownie atomowe, energetyka wodorowa) Abstrahując od dotychczasowej realizacji powyższych zapisów należy jednak podkreślić, że w najbliższym czasie zostaną one zastąpione przez ustalenia nowej średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2011-2020⁸, której wstępny projekt omawiam pokrótce w kolejnych fragmentach mojej pracy.

Analizę zapisów wstępnego projektu SRK 2011-2020 należy rozpocząć od podkreślenia, że jego autorzy zwracają uwagę na nadal dużą energochłonność gospodarki Polski, przy czym powolnej poprawie świadomości w zakresie oszczędności energii nie towarzyszą wystarczająco efektywnie funkcjonujące rozwiązania prawne. Za konieczną uznaje się harmonizację wymogów trwałego (zrównoważonego) rozwoju i bezpieczeństwa energetycznego, podkreślając że – z uwagi na olbrzymie

---

⁷ Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 jest obecnie aktualizowana i w jej miejsce powstaje tzw. średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2011-2020.

⁸ „Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015”. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, listopad 2006 r. s. 45-46.

http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/polityka_rozwoju/srk/strony/strategia_rozwoju_kraju_2007_2015.aspx

zapóźnienie w budowie i modernizacji infrastruktury sieciowej (w tym energetycznej) - duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego do roku 2020 będą miały inwestycje publiczne (w tym stymulowane napływem środków strukturalnych UE). Ważną kwestią do rozwiązania pozostaje jednak również stopniowe zastępowanie funduszy strukturalnych UE środkami krajowym mogące prowadzić do przyspieszenia zmian w strukturze wydatków sektora finansów publicznych.

W wizji rozwoju Polski w 2020 r. autorzy wstępnego projektu „aktualizowanej” średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju przewidują, że potrzeby energetyczne kraju będą zaspokajane w oparciu o zdywersyfikowane źródła energii i w zgodzie z wymogami środowiskowymi (jednocześnie będą trwały przygotowania do pozyskania energii jądrowej). Zakładają oni ponadto, że energetyka będzie odgrywała również większą rolę w zakresie pozamilitarnych aspektów bezpieczeństwa narodowego, co wymaga umacniania bezpieczeństwa energetycznego (m.in. poprzez odpolitycznienie kwestii importu gazu z Rosji, zrezygnowanie z określania tego zaopatrzenia surowcowego w kategoriach geopolitycznych i traktowania go w kategoriach biznesowych)⁹.

Według zapisów wstępnego projektu SRK podstawowe kierunkami polskiej polityki energetycznej do roku 2020 będą obejmować: a) poprawę efektywności energetycznej i oszczędności w energetyce; b) stworzenie planu energetycznego dla Polski wraz ze strategią OZE (oraz decyzjami dotyczącymi energii atomowej); c) modernizację i inwestycje naprawcze w ramach infrastruktury energetycznej; d) dywersyfikację struktury wytwarzania energii elektrycznej (wprowadzenie energetyki jądrowej) oraz e) rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii (włączając biopaliwa).

Z kolei do roku 2030 – jak zostało to wskazane w Raporcie „Polska 2030 (...)” oraz wstępnym projekcie Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju zostaną zrealizowane takie cele jak: poprawa bezpieczeństwa energetycznego; rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii; dywersyfikacja źródeł energii – ropa i gaz (nowe kierunki i inwestycje w zakresie LNG); wprowadzenie technologii czystego węgla; ograniczenie negatywnego oddziaływania energetyki na środowisko i osiągnięcie celów klimatycznych (radikalne ograniczenie emisji)¹⁰.

Jednym z priorytetów na najbliższe 20 lat będzie efektywna realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego – zestawu dokumentów przyjętych na Szczycie UE w grudniu 2008 rok. Pakiet ten wyznacza prawnie wiążące cele w zakresie zmniejszenia poziomu emisji gazów

⁹ Ibidem, s. 26.

¹⁰ Ibidem, s. 45.

cieplarnianych (o 20%), zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii (do 15%) i zmniejszenia energochłonności gospodarki (o 20%). Wypełnienie zobowiązań w tej kwestii wiąże się z koniecznością realizacji programu inwestycyjnego, obejmującego: „zasadniczą restrukturyzację i modernizację co najmniej 60% mocy wytwórczych w elektroenergetyce zawodowej; modernizację i przebudowę jednostek wytwórczych w kierunku kogeneracji w ciepłownictwie; modernizację lub całkowitą wymianę bloków energetycznych w większości dużych zakładów, mających swoje własne źródła energii; modernizację i rozbudowę sieci przesyłowych, zarówno sieci magistralnych o napięciu 400 kV i wyższym, jak też większości sieci dystrybucyjnych średniego i niskiego napięcia; stworzenie potencjału wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej oraz produkcji biopaliw o łącznej zdolności produkcyjnej energii finalnej rzędu co najmniej 500 pJ, z czego co najmniej 90 pJ (25 TWh) powinno dotyczyć podaży finalnej energii elektrycznej (ponad 3-krotnie więcej niż obecna zdolność wytwórcza sektora OZE)”¹¹.

Poszczególne cele służące zapewnieniu zrównoważonego rozwoju energetyki będą realizowane za pomocą pakietów działań. Jednym z priorytetów w najbliższym dziesięcioleciu będzie stworzenie planu bezpieczeństwa energetycznego, który powinien zawierać zapisy dotyczące m.in.: zasad podziału ról między regulacją i interwencją ze strony państwa (przesył, sieci energetyczne, zasady nadzoru) oraz operatorami na rynku (wytwarzanie, sprzedaż, inwestycje); uruchomienia działań modernizujących przesył i umożliwiających transgraniczne przesyły energii; uruchomienia inwestycji które wyeliminują zagrożenie deficytem w najbliższym dziesięcioleciu oraz umożliwią dwukrotne zwiększenie potencjału mocy po 2020 roku; a także stworzenia warunków dla prywatyzacji sektora energetycznego w celu pozyskania kapitału oraz przeprowadzenia restrukturyzacji publicznej części sektora.

Cel odnoszący się do wzrostu bezpieczeństwa dostaw paliw i energii będzie realizowany za pośrednictwem działań odnoszących się do poszczególnych rodzajów paliw. W przypadku działań dotyczących węgla przewidywane są: rozwój zmodernizowanych technologii jego przygotowania do energetycznego wykorzystania, identyfikacja krajowych zasobów strategicznych węgla kamiennego i brunatnego oraz ich ochrona (poprzez ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego), a także wspieranie prac badawczo-rozwojowych nad technologiami jego wykorzystania do produkcji paliw płynnych i gazowych, zmniejszania negatywnego wpływu na środowisko procesów pozyskiwania energii z tego surowca oraz w zakresie węglowych ogniw paliwowych.

---

¹¹ Ibidem, s. 45.

W odniesieniu do gazu planuje się: budowę terminala do odbioru gazu skroplonego (LNG), dywersyfikację dostaw poprzez budowę systemu przesyłowego umożliwiającego dostawy gazu ziemnego z kierunków północnego, zachodniego i południowego oraz poprzez budowę połączeń mających na celu dywersyfikację źródeł dostaw, podwojenie możliwości magazynowych, działania legislacyjne służące likwidacji barier inwestycyjnych – przede wszystkim występujących w przypadku dużych inwestycji infrastrukturalnych (magazyny, infrastruktura LNG, tłocznie gazu, kopalnie, etc.) oraz inwestycji liniowych. Planuje się również rozwój energetyki gazowej do poziomu bilansującego zapotrzebowanie przy ograniczeniu emisji¹².

W odniesieniu do ropy naftowej i paliw ciekłych planowana jest budowa infrastruktury umożliwiającej „transport ropy naftowej z innych regionów świata, w tym z regionu Morza Kaspijskiego w ramach projektu Euro-Azjatyckiego Korytarza Transportu Ropy, a także rozbudowa infrastruktury przesyłowej, przeładunkowej oraz magazynowej (w tym kavern) dla ropy naftowej i paliw płynnych”¹³.

W celu zapewnienia niezbędnych dostaw energii elektrycznej i ciepła planowane są również działania legislacyjne, mające prowadzić do likwidacji barier inwestycyjnych przede wszystkim w zakresie inwestycji liniowych jak również odtworzenie i wzmocnienie istniejących oraz budowa nowych linii elektroenergetycznych, w szczególności umożliwiających wymianę transgraniczną energii elektrycznej z krajami sąsiednimi, wdrożenie systemu inteligentnych sieci energetycznych, a także zmiana mechanizmów regulacyjnych poprzez wprowadzenie metod zarówno kształtowania cen ciepła w oparciu o ceny referencyjne jak i bodźców do optymalizacji kosztów zaopatrzenia w ciepło.

Wprowadzanie energetyki jądrowej będzie następować poprzez przygotowanie i wdrożenie programu polskiej energetyki jądrowej oraz niezbędnych zmian ram prawnych w tym obszarze, jak również przygotowanie planów dostosowania sieci przesyłowej dla potrzeb elektrowni jądrowych.

Istotnym kierunkiem będzie dążenie do większego wykorzystania OZE (w tym biopaliw). Zostaną wypracowane sposoby dochodzenia do 15% udziału OZE w zużyciu energii finalnej w sposób zrównoważony, w podziale na poszczególne rodzaje energii. Planowane jest również wprowadzenie dodatkowych instrumentów wsparcia, służących szerszemu wytwarzaniu ciepła i chłodu w oparciu o OZE.

---

¹² Ibidem, s. 46.

¹³ Ibidem, s. 46.

Rozwojowi konkurencyjnych rynków paliw i energii służyć mają zarówno wdrożenie nowego modelu rynku energii elektrycznej jak i zmiana mechanizmów i regulacyjne wsparcie konkurencji na rynku gazu, a także wprowadzenie rynkowych metod kształtowania jego cen.

Ograniczeniu negatywnego oddziaływania energetyki na środowisko służyć ma stworzenie systemu zarządzania krajowymi pułapami emisji gazów cieplarnianych, intensyfikacja badań naukowych i prac rozwojowych nad technologią CCS oraz nowymi technologiami wykorzystania wychwyconego dwutlenku węgla jako surowca w innych gałęziach przemysłu, a także gospodarcze wykorzystanie odpadów węgla¹⁴.

Według zapisów wstępnej wersji Długookresowej (do 2030) Strategii Rozwoju Kraju „jednym z największych wyzwań przed jakimi stoi Polska w perspektywie 20 lat jest pogodzenie wzrostu gospodarczego z wymogami szeroko rozumianej ochrony środowiska, co będzie wymagało m.in. zapewnienia ciągłości dostaw energii oraz powstrzymania nadmiernego korzystania z zasobów naturalnych”¹⁵.

Ochrona środowiska i energetyka to sektory, które obejmują dwa strategiczne, choć pozornie dość odległe obszary funkcjonowania państwa. Dalszy rozwój i odtworzenie sektora energetycznego są kluczowe dla zapewnienia stabilnych warunków rozwoju gospodarczego. Jednak bez dokonania istotnych zmian modernizacyjnych, rozwój ten wiązać się będzie nadal z dużym, wielokierunkowym negatywnym oddziaływaniem energetyki na środowisko - zarówno przez emisję zanieczyszczeń (gazów i pyłów), jak i przez infrastrukturę energetyczną (linie przesyłowe, sieci gazowe, zakłady wytwarzające energię). Dlatego troska o zachowanie zasobów naturalnych dla przyszłych pokoleń musi towarzyszyć nie tylko działaniom zwiększającym bezpieczeństwo energetyczne, ale także wszelkim innym przedsięwzięciom podejmowanym w ramach sektora, które mogą wpływać na stan środowisko.

Dla sprostania wyzwaniom najbliższych dekad konieczne jest zachowanie równowagi pomiędzy trzema filarami polityki energetycznej, tj. 1) trwałym (zrównoważonym) rozwojem, 2) budową konkurencyjnego rynku wewnętrznego oraz 3) wzmacnianiem bezpieczeństwa dostaw. Przyjęte podejście ma umożliwić minimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia zjawisk niekorzystnych w postaci m.in. zmniejszenia konkurencyjności gospodarki Polski i całej UE oraz potrzeby stałej mobilizacji środków publicznych na wsparcie nieefektywnych kosztowo inwestycji i zmniejszanie w ten sposób impulsów do szukania przez przedsiębior-

---

¹⁴ Ibidem, s. 47.

¹⁵ „Polska 2030. Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” s. 2. Wstępna niepublikowana wersja Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.

stwa sektora energetycznego najbardziej korzystnych modeli rozwoju. Wyzwania stojące przed Polską w obszarze energetyki i środowiska, występują również w innych Państwach Członkowskich UE i znajdują swoje odzwierciedlenie w działaniach podejmowanych przez organy Unii. Istotne jest jednak by Polska w większym stopniu inicjowała i aktywnie promowała najlepsze rozwiązania w oparciu o zidentyfikowane własne priorytety, nie ograniczając się jedynie do wspierania lub blokowania inicjatyw podejmowanych w tym obszarze na forum UE przez inne państwa.

Zawarta w omawianym dokumencie wizja naszego kraju w 2030 r. zakłada, że Polska będzie dysponować stabilnymi i zdywersyfikowanymi dostawami paliw i energii oraz posiadać odpowiednie zapasy strategiczne. Kraj nasz będzie charakteryzował się przy tym zmniejszającymi się emisjami gazów cieplarnianych (m.in. wynikającymi z rozwoju odnawialnych źródeł energii), a także będzie wspierał nowe technologie niski i zeroemisyjne. Polska powinna być przy tym krajem oszczędnie i efektywnie gospodarującym energią, w którym coraz istotniejszą część składową systemu energetycznego będzie stanowić energetyka rozproszona i mikrogeneracja (działająca w ramach funkcjonującego systemu inteligentnych sieci)¹⁶.

Działania mające prowadzić do materializacji powyższej wizji rozwoju polskiej energetyki będą realizowane w środowisku, którego najważniejszymi elementami są m.in.: a) znaczne wyeksploatowanie sektora energetycznego (w większości zdekapitalizowana infrastruktura wytwórcza i przesyłowa), b) prognozowany wzrost zapotrzebowania na energię (dalszy rozwój gospodarczy kraju oraz modyfikacja zachowań konsumentów), c) konieczność realizacji zobowiązań w obszarze ograniczeń emisji CO₂, poprawy efektywności energetycznej, zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii wynikających z prawa wspólnotowego (przede wszystkim Pakietu Klimatyczno-Energetycznego UE¹⁷).

Podstawowym celem strategicznym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju w tym obszarze jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska. Bezpieczeństwo energetyczne rozumie się w tym kontekście jako dostarczenie optymalnej ilości energii po możliwie niskich cenach oraz dywersyfikację źródeł i tras przesyłu jej nośników. Osiągnięciu takiego stanu służyć ma realizacja trzech celów szczegółowych, którymi są: a) zbilansowanie zapotrzebowania na energię elektryczną i paliwa oraz zapewnienie bezpieczeń-

¹⁶ „Polska 2030...”, op. cit., s. 3.

¹⁷ Pakiet Klimatyczno – Energetyczny zakłada dla Polski zwiększenie udziału OZE do 15 i 20% w ogólnym bilansie energii finalnej brutto odpowiednio w 2020 i 2030 r. oraz 10% w transporcie.

stwa dostaw, b) poprawa efektywności energetycznej oraz rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii, c) poprawa i ochrona stanu środowiska oraz adaptacja do zmian klimatu.

4. Kluczowe kwestie dotyczące nowej strategii energetycznej. Obszary priorytetowe dla przyszłości energetycznej

W trakcie prac nad dokumentem ENERGIA 2020 zidentyfikowano najważniejsze obszary przyszłej strategii energetycznej UE, za kluczowe obszary uznając¹⁸:

- a) przodownictwo w zakresie innowacji technologicznych,
- b) utworzenie nowoczesnego, zintegrowanego systemu energetycznego,
- c) dążenie do wprowadzenia systemu energii niskowęglowej,
- d) prowadzenie konsekwentnej i skoordynowanej zewnętrznej polityki energetycznej,
- e) ochrona interesów obywateli UE w wymiarze zaopatrzenia w energię.

Polityka energetyczna zajmuje ważne miejsce dla przyszłości Unii Europejskiej. Komisja Europejska przyjęła dotychczas – w styczniu 2007 i październiku 2008 – dwa dokumenty strategiczne odnoszące się do sfery planowania energetycznego (Strategic Energy Review) przedstawiając w nich wiele propozycji dotyczących polityki energetycznej Unii Europejskiej. Większość z zaproponowanych w tych dokumentach rozwiązań zostało wpisanych do porządku prawnego Wspólnot Europejskich. Jednakże według Komisji Europejskiej pojawiające się trudności związane z bezpieczeństwem energetycznym, zmianą klimatu, potrzebą odbudowy wzrostu ekonomicznego i koniecznością wzmożonego wysiłku na rzecz realizacji do 2020 r., celów programu 20/20/20, a także konieczność stworzenia bardziej trwałych rozwiązań związanych z energetyką, wymagają stworzenia nowej strategii rozwoju sfery energetyki.

7 maja 2010 Komisja Europejska zainicjowała dyskusję publiczną nad przeglądem dokumentu „W kierunku nowej strategii energetycznej dla Europy 2011-2020”. W trakcie publicznej dyskusji nad tym dokumentem debatowano zapisy dotyczące osiągnięć Unii Europejskiej w kwestii formułowania strategii energetycznej w ostatnich kilku latach, oceniono niedociągnięcia obecnie funkcjonujących dokumentów strategicznych w tym zakresie oraz przedstawiono nowe rozwiązania, które mogłyby być wprowadzone w przeciągu następnych dziesięciu lat (program Energia

---

¹⁸ *Towards a new Energy Strategy for Europe 2011-2020* (public consultations – stock taking), http://ec.europa.eu/energy/strategies/consultations/2010_07_02_energy_strategy_en.htm, s. 3.

2020). W ramach inwentaryzacji dokumentu przeanalizowano ponad 250 wypowiedzi zaprezentowanych w ramach publicznych konsultacji. Wśród 271 otrzymanych opinii 8 zostało zgłoszonych przez państwa członkowskie UE a około 20 przez inne organy rządowe (państw nie będących członkami Unii czy też władz szczebla lokalnego). Swoje propozycje złożyły również stowarzyszenia związane z przemysłem, środowisko akademickie, organizacje pozarządowe, a także osoby fizyczne (obywatele).

Odpowiedzi na inwentaryzację dokumentu były niejednorodne i choć wielu interesariuszy postulowała odmienne – od zaproponowanych w nim – sposoby działania, to jednak przeważająca większość respondentów zaakceptowała treść dokumentu i opowiedziała się za bardziej skoordynowaną i proaktywną strategią energetyczną na poziomie UE. Znaczna większość wypowiedzi wskazywała na poparcie dla pełnej realizacji uzgodnionych strategii. Podkreślono, że punktem wyjścia nowej strategii powinno być pełne wdrożenie dotychczasowych dokumentów strategicznych, ponieważ owa „sekwencyjność” działań zwiększyłaby wiarygodność działań podejmowanych w ramach nowej strategii.. Mimo poparcia dla wzmocnienia pełnej liberalizacji rynku wewnętrznego, większość respondentów była zgodna co do tego, że rynek wewnętrzny sam w sobie nie umożliwi realizacji wszystkich celów omawianej polityki. W tej sytuacji konieczne będzie przyjęcie pakietu inicjatyw uzupełniających mających na celu promowanie nowych, inteligentnych sieci energetycznych, badań nad innowacyjnymi rozwiązaniami, wdrażania technologii niskoemisyjnych itd.. Niektóre z zainteresowanych stron wyraziły przekonanie co do tego, że przed opracowaniem nowych strategii powinno się dokonać szczegółowej oceny poprzedniej polityki, tak by w jak największym stopniu skorzystać z nabytych doświadczeń¹⁹. Powyższy postulat wypada ocenić jako bardzo trafny.

Polityka energetyczna UE w perspektywie długoterminowej oraz opracowanie programu Energia 2020 spotkała się z szerokim poparciem. Długofalowe planowanie polityki energetycznej stwarza bowiem możliwość przejścia do zrównoważonej i konkurencyjnej, niskoemisyjnej gospodarki europejskiej. Moim zdaniem działania prowadzące do tego celu powinny uwzględniać wymogi efektywności kosztowej i opierać się na wyborze optymalnych ścieżek osiągnięcia wyznaczonych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych, w perspektywie czasowej sięgającej aż do roku 2050. Jednak przyjęcie długoterminowego horyzontu planowania nie powinno oznaczać braku elastyczności w bieżącej polityce energetycznej UE, która powinna być dostosowana do reagowania na nowe możliwości

---

¹⁹ Ibidem, s. 4-5.

i wyzwania, takie jak: kryzys gospodarczy, wpływ gazu niekonwencjonalnego czy przełomy technologiczne. Należy podkreślić, że w tym kontekście Polska powinna otwierać się na innowacje technologiczne oraz starać się poszerzać zakres możliwości redukcji emisji dwutlenku węgla. Dlatego uważam, że jeśli strategiczne cele wyznaczone do roku 2050 będą stopniowo osiągane, to plan obejmujący okres do roku 2020 powinien przewidywać etapy pośrednie i katalog działań do realizacji w krótszych odstępach czasu, np. 3 lata.

Jak podkreślałem, wskazane jest również wyznaczenie celów wykraczających poza rok 2020. Z uwagi na długi czas, jaki obejmują plany strategiczne oraz na fakt, że przedsiębiorcy planując swe działania potrzebują znać cele polityki publicznej, pojawiały się opinie wskazujące na konieczność ustalenia strategii, która wykraczającej poza okres najbliższej dekady. Scenariusz rozwoju do roku 2050 powinien być opracowany w sposób przejrzysty a jego zapisy omówione z państwami członkowskimi i podmiotami zainteresowanymi, w celu optymalnego wykorzystania ich wiedzy i doświadczeń. Nowe propozycje UE muszą nieść ze sobą wartość dodaną dla państw członkowskich (czy też władz lokalnych), których kompleksowej ocenie powinny podlegać. Sugerowano również, że zgodnie z praktyką agencji EIA (US Energy Information Administration) UE powinna przygotowywać prognozy energetyczne dwa razy w roku. Niektóre z zainteresowanych stron wskazywały, że strategia obejmująca okres do roku 2020 powinna uwzględniać możliwość redukcji gazów cieplarnianych aż do 30% oraz że należy dążyć do sformułowania długofalowej wizji UE całkowicie niezależnej od paliw kopalnianych. Szansą dla UE mogą być inwestycje w gazociągi i gaz łupkowy. Polska ma największe zasoby tego złoża w Europie – nieznacznie wyprzedzając pod tym względem Francję. Norwegia ma 2,5 razy mniej gazu łupkowego niż Polska, Ukraina 4 razy mniej. Pojawiają się również opinie, że ostatecznym celem powinno być pełne wyeliminowanie emisji dwutlenku węgla w sektorze energetycznym a tym samym harmonogram działań do roku 2050 powinien zawierać przynajmniej ewentualność całkowitego przejścia na energię odnawialną. Zwrócono uwagę, że polityka energetyczna ma ściśle, wzajemne powiązania z innymi sektorami, więc powinna być uwzględniana we wszystkich innych inicjatywach UE dotyczących sfer takich jak: badania i innowacje, transport, klimat i środowisko, rolnictwo, stosunki zewnętrzne, handel i budżet. Co więcej budżet UE musi uwzględniać kwestie związane ze zmianami klimatycznymi a wszystkie działania w różnych dziedzinach, powinny przyczyniać się do realizacji założonych celów zmian klimatycznych. Wielu respondentów wskazywało ponadto na istotną rolę kwestii dotyczących energii w perspektywie nowego planu finansowego w latach 2014-2020.

4.1. Przewodnictwo w innowacjach technologicznych

Wspieranie rozwoju technologicznego wymaga zarówno stosowania różnorodnych środków związanych z działaniem sił rynkowych jak i podejmowania innych szczegółowych inicjatyw. Realizacja strategicznego planu technologii energetycznej (SET Plan) i związane z nim inicjatywy europejskie w sferze przemysłu, powinny stanowić podstawę unijnej polityki niskoemisyjnej. O ile większość z podmiotów biorących udział w konsultacjach uznała, że wprowadzenie innowacji technologicznych będzie wymagało znacznych środków finansowych, to pojawiły się rozbieżne poglądy na temat sposobu zapewnienia takiego finansowania.

Niektórzy respondenci zalecali nawet podwojenie lub potrojenie – w ramach kolejnych perspektyw finansowych – funduszy UE kierowanych na badania w dziedzinie energii. Inni wyrazili pogląd, że w czasach ograniczonych środków publicznych, UE powinna skoncentrować obecne technologie i środki finanse na tworzeniu rozwiązań innowacyjnych. Polityki publiczne pełniłyby w takim wypadku rolę dźwigni stymulującej działania sektora prywatnego w zakresie badań rozwoju i demonstracji (RD&D). Kolejną propozycją było skupienie i przekierowanie części środków polityki spójności (Cohesion Policy) na projekty energetyczne. Dominowało przekonanie, że ze względu na spodziewany umiarkowany, portfel technologii niskoemisyjnych, UE powinna unikać nie tylko wybierania „zwycięzców” ale również tworzenia długiej listy zakupów nowych technologii. UE powinna skupić się natomiast na ograniczonej liczbie innowacji technologicznych mających wyraźną szansę na komercjalizację. Podkreślono, że wysiłki w zakresie badań i rozwoju w sferze energetyki są obecnie rozproszone i podejmowane w ramach różnych programów realizowanych na poziomie krajowym i europejskim. Wezwano również do silnych starań nad ograniczeniem i uproszczeniem uciążliwych procedur administracyjnych oraz do bardziej przejrzystego i skoordynowanego identyfikowania i rozwijania potencjału finansowego, badawczego i przemysłowego²⁰.

4.2. Nowoczesne sieci zintegrowane

Uzgodniono wspólne stanowisko w sprawie konieczności sformułowania nowego podejścia polityki UE do infrastruktury energetycznej. Istniejąca transeuropejska sieć energetyczna (TEN-E) uważana jest za instrument niewystarczający. Wprowadzenie pakietu infrastruktury energetycznej (Energy Infrastructure Package) było postrzegane jako okazja do zaprezentowania analizy strategii oraz propozycji w zakresie budowy nowej sieci energetycznej UE. Według niektórych respondentów, oprócz

---

²⁰Ibidem, s. 5.

zagadnień dotyczących energii elektrycznej, gazu, ropy oraz CSS (Carbon Capture and Storage) powinno uwzględnić się również kwestie struktury przesyłowej. Często podnoszonym problemem był brak połączeń paneuropejskich. Nowa polityka w zakresie infrastruktury powinna potwierdzić potrzebę zwiększenia najmniej 10% przepustowości połączeń transgranicznych energii elektrycznej określonych w planie działania dotyczącym energetyki z roku 2007. Wyrażono również poparcie dla tymczasowej nominacji „koordynatorów europejskich”²¹.

Z powszechnym zrozumieniem spotkał się fakt, że niezależnie od koncentracji wysiłków na stworzeniu gospodarki niskoemisyjnej, w przyszłej dekadzie UE będzie nadal zależna od paliw kopalnianych (w większości pochodzących z importu). UE powinna zatem opracować mechanizmy przeciwdziałania możliwym zakłóceniom w ich dostawie. Wielu respondentów poddawało w wątpliwość czy najlepszym sposobem na poprawę bezpieczeństwa dostaw jest dywersyfikacja źródeł ropy i gazu oraz dróg ich dostawy. Wyrażono wsparcie dla inicjatywy korytarza południowego i współpracy z dostawcami śródziemnomorskimi. Poparcia udzielono również idei szybkiego wdrożenia do systemu bezpieczeństwa dostaw gazu i współpracy z inicjatywami regionalnymi takimi jak bałtycki plan połączeń międzysieciovych na rynku energii (BEMIP). W opinii wielu respondentów, rozwój infrastruktury powinien w zasadzie opierać się na działaniu mechanizmu rynkowego (przy czym niezbędne jest unikanie zakłóceń w funkcjonowaniu rynku). Powszechnie zgadzano się jednak, że konkretne projekty, takie jak budowa infrastruktury służącej zapewnieniu bezpieczeństwa dostaw ropy i gazu w przypadku zakłóceń w dostawach, nie będą realizowane wyłącznie w oparciu o przesłanki ekonomiczne, ale będą wymagać konkretnego wsparcia finansowego i politycznego.

Z różnymi opiniami na temat środków finansowych spotkały się nowe instrumenty infrastruktury. Niektórzy respondenci optowali za znacznym zwiększeniem finansowania (w tym za możliwością finansowania projektów wykraczającą poza etap studiów wykonalności). Inni sugerowali, że nie jest niezbędny znaczący wzrost w budżecie UE, a raczej maksymalizacja środków finansowych w ramach istniejących już instrumentów, takich jak UE, fundusze polityki spójności (Cohesion Policy) oraz lepsza koordynacja między różnymi źródłami finansowania i pożyczek (komisja ds. instytucji finansowych, państw członkowskich itd.). Kilka z zainteresowanych stron wskazywało na przedwczesność wniosku, że rynek nie może zapewnić niezbędnych inwestycji (zwłaszcza przed zrealizowaniem w całości trzeciego pakietu dotyczącego wewnętrznego rynku energii). Ostatecznie stwierdzono, że to użytkownik,

---

²¹Ibidem, s. 6-7.

a nie podatnik, powinien płacić za infrastrukturę, a wyjątki mogłyby jedynie stanowić inwestycje długookresowe mające na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych. Wzywano też do ograniczenia inwestycji, zwiększających zależność UE od paliw kopalnianych, sugerując przy tym długofalowym celem powinno być zapewnienie niezależności od tych paliw, mające na celu zwiększenia bezpieczeństwa dostaw, uzyskanie odporności na wysokie ceny ropy i gazu oraz ochrona przed zmianami klimatycznymi²².

4.3. Działania na rzecz stworzenia systemu energii niskowęglowej.

Duże poparcie zostało udzielone idei stopniowej dekarbonizacji systemu energetycznego UE, która spostrzegana jest jako szansa na wzrost gospodarczy i tworzenie się nowych miejsc pracy. Jednakże większość respondentów była przeciwna jednostronnemu przyjęciu na obecnym etapie celu ponad 20% redukcję emisji. Podkreślano, że tego typu wybory muszą opierać na dogłębnej analizie kosztów i korzyści realizacji dostępnych opcji. Pomimo, że nie doszło do porozumienia w sprawie konieczności dekarbonizacji systemu energetycznego, pojawiło się wiele różnych poglądów na skwantyfikowany cel zmniejszenia emisji dwutlenku węgla w otoczeniu do 80% poprzez pełną dekarbonizacji (opartą na energetyce jądrowej i CCS), aż do całkowitego oparcia systemu energetycznego na odnawialnych źródłach energii. Co więcej, wiele przedstawionych różnic w poglądach dotyczyło kwestii określenia najbardziej efektywnej inicjatywy strategicznej, zmierzającej do dekarbonizacji europejskiego systemu energetycznego. Oszczędność energetyczna oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii zostały uznane za istotny przyczynik do zmniejszenia emisji dwutlenku węgla przez system energetyczny. Za wskazaną należy uznać kontynuację wspierania promocji odnawialnych źródeł energii, podkreślając jednak, że działania wspierające nie powinny zakłócać funkcjonowania rynku. Szczególnie akcentowano dotychczasowy brak sukcesów w realizacji strategii oszczędności energetycznej i potrzebę jej zmiany w odniesieniu do wszystkich sektorów. Jednak złożenie wniosku dotyczącego nowych inicjatyw musi zostać poprzedzone przeprowadzeniem dokładnej ocena planu działań oszczędności energetycznej (Energy Efficiency Action Plan) 2006-2009. Większość przedstawionych opinii wyrażało sprzeciw wobec celu dotyczącego obowiązkowej oszczędności energii w UE. Podkreślone jednak zostało znaczenie odgrywania przez UE wiodącej roli na arenie międzynarodowej również w obszarze oszczędności energetycznej.

Ogromne możliwości dla zaoszczędzenia energii istnieją w sektorze budowlanym, przy czym generalnie bardziej efektywna jest ich realizacja

---

²² Ibidem, s. 7.

na poziomie lokalnym (co potwierdza m.in funkcjonowanie sieci Smart Cities and Covenant of Mayors). Wyrażono poparcie dla ostatniej aktualizacji dyrektywy dotyczącej charakterystyki energetycznej budynków (Energy Performance of Building Directive). wnioskując dotyczące zharmonizowanie metody obliczania na poziomie UE (a nie przez poszczególne regiony). Obecny System Handlu Emisjami (ETS) obejmuje duże instalacje przemysłowe, pomijając mniejsze przedsiębiorstwa oraz małe elektrownie i elektrociepłownie. Istnieje potrzeba podjęcia oszczędności energii na szczeblu wszystkich elementów łańcucha dostaw energii (w tym kogeneracji). Niezbędne jest również przedstawienie wiążących strategii europejskich lub przynajmniej celów indykatorywnych w zakresie kogeneracji (Combined Heat and Power – CHP) w kwestii energii cieplnej (ogrzewanie i chłodzenie).

Energia i energetyka musi być postrzegana jako system wielosektorowy, dlatego też należy wykorzystywać – w oparciu o szeroką gamę rozwiązań- możliwości redukcji zużycia energii na poszczególnych etapach łańcuchów produkcyjnych. Największe ograniczenie zużycia energii może przynieść przyspieszenie wdrażania istniejących technologii w tym znajdujących się obecnie w fazie bliskiej komercjalizacji. Jako że największym wyzwaniem dla przedsiębiorców jest dostęp do kapitału, obniżenie poziomu wykorzystania energii opartej na węglu wymaga wprowadzenia bardziej efektywnych rozwiązań niskoemisyjnych w samym budżecie UE. Zaproponowano różne możliwości: zwiększenie budżetu UE na R&D oraz finansowanie technologii niskoemisyjnych z funduszy strukturalnych i Funduszy Spójności (Structural and Cohesion Funds). Niektórzy respondenci poparli propozycję utworzenia funduszu energetycznego na rzecz niskiej emisji dwutlenku węgla.

W odniesieniu do sektora transportu: poparto ideę zwiększenia nacisku na dekarbonizację – należy w tym miejscu podkreślić, że na transport przypada dwie trzecie zużycia ropy w UE. Wprowadzenie silników elektrycznych oraz rozwiązań opartych na wodorze może, w dłuższej perspektywie, wnieść istotny wkład w rozwój transportu, jednak w horyzoncie krótkoterminowym, konieczne jest – z uwagi na brak pojedynczego środka pozwalającego rozwiązać wszystkie problemy w tym zakresie- wykorzystanie odpowiedniej „mozaiki” rozwiązań. Możliwość zmniejszenia emisji dwutlenku węgla wynika m.in. ze zmniejszenia emisji przez samochody osobowe, ale również przez samochody ciężarowe, autobusy i minibusy, wykorzystania biopaliw i przystosowanie samochodów do użycia gazu ziemnego jako paliwa. Wykorzystanie gazu ziemnego w transporcie jest technologią sprawdzoną i pozwoli na redukcję emisji CO₂ i innych zanieczyszczeń przez ten sektor. Co do elektryfikacji pojazdów, bardzo istotnym problemem jest kwestia standaryzacji w zakresie

„doładowywania samochodów elektrycznych” (tak by możliwa była podróż np. z Norwegii na Sycylię bez konieczności zmiany samochodu). Odnośnie obszaru energii jądrowej w kilku dokumentach wyrażono pogląd, że „niskowęglowa” produkcja energii będzie możliwa jedynie przy wykorzystaniu technologii jądrowej, która również jest kluczowym elementem bezpieczeństwa dostaw. Inicjatywa komisji ds. bezpieczeństwa instalacji jądrowych została przyjęta z dużym zadowoleniem. Jednakże moim zdaniem należy również pamiętać, że węgiel pozostaje nadal ważnym elementem gospodarki energetycznej UE, a kilku respondentów podkreślało, że komercjalizacja technologii wychwywania i składowania dwutlenku węgla pozwoli na wykorzystanie paliw stałych przy niskiej jego emisji²³.

4.4. Silna i skoordynowana zewnętrzna polityka energetyczna

Zdecydowana większość interesariuszy wsparła ideę zarówno wzmocnienia zewnętrznej polityki energetycznej UE, jak również wzrostu koordynacji inicjatyw państw członkowskich. Reakcję na kryzys gazowy roku 2009 można uznać bezsprzecznie za przykład demonstrujący korzyści zintegrowanego i skoordynowanego podejścia w zewnętrznych relacjach UE w wymiarze polityki energetycznej. Ogólna strategia energetyczna UE powinna zatem precyzyjnie zdefiniować cele zewnętrznej polityki energetycznej. Nowe kompetencje organów unijnych określone w ramach traktatu lizbońskiego stwarzają możliwość do wzmocnienia wagi UE i koordynacji unijnych działań zewnętrznych. Za istotny aspekt energetyki należy uznać jej globalny charakter, wskazujący na współzależność inicjatyw energetycznych powstających w UE z globalną sytuacją w zakresie energetyki. Generalnym celem polityki zewnętrznej UE powinna być moim zdaniem poprawa stosunków z producentami energii, jej konsumentami i krajami tranzytowymi. W tym kontekście należy wskazać szereg priorytetów, takich jak: bliższa współpraca z Rosją (finalizacja Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy oraz zabezpieczenie kwestii dotyczących energetyki), , zwiększanie ilości członków Wspólnoty Energetycznej oraz rozwijanie współpracy z krajami basenu Morza Śródziemnego i krajami afrykańskimi. Jednak zewnętrzna polityka energetyczna nie powinna mieć na celu jedynie zapewnienia ciągłych dostaw paliw kopalnych. Powinna również wspierać wizję UE w zakresie zrównoważonego rozwoju, a także niskowęglowych celów wyznaczonych w trakcie międzynarodowych negocjacji dotyczących zmian klimatycznych. Wymieniono narzędzia takie jak: negocjacje w sprawie mechanizmów wczesnego ostrzeżenia, wsparcie wczesnego powiadamiania o wykorzystanie

²³ Ibidem, s. 8-9.

umów dwustronnych z krajami trzecimi i wspieranie bezpieczeństwa jądrowego i norm bezpieczeństwa w krajach trzecich. Oprócz współpracy na zasadach dwustronnych, należy kontynuować wysiłki na forum międzynarodowych organizacjach i instytucjach, takich jak IEA, IEF7, IRENA8 IPEEC9 i Karta Energetyczna, w ramach których Unia Europejska powinna wykorzystać w sposób skoordynowany swoją wagę i wpływ dla osiągnięcia i promowania celów dotyczących energetyki i zmian klimatu. Działalność handlowa przedsiębiorstw UE powinna być wspierana również poprzez dobre stosunki polityczne oraz jasne i stabilne międzynarodowe ramy ustawodawcze²⁴.

4.5. Ochrona obywateli UE

W trakcie konsultacji społecznych dokumentu ENERGIA 2020 powszechnie twierdzono, że UE powinna dążyć do zapewnienia swoim obywatelom gwarantowanego, stabilnego dostępu do zrównoważonej energii po przystępnych cenach. Jednak niektóre dokumenty podkreślają możliwość zaistnienia sprzeczności między pojęciem „przystępnej ceny” a „konkurencyjnymi rynkami”. Otwarte i przejrzyste rynki powinny być głównymi środkami zapewniającymi obywatelom UE korzystne warunki dostępu do energii. „Przystępna cena” nie mogłaby zostać osiągnięta poprzez zastosowanie środków zniekształcających, takich jak limity cenowe i dotacje.

Szczególną uwagę zwrócono na kwestię świadomości społecznej. Na zliberalizowanym rynku energetycznym, osiągnane postępy – np. w zakresie zwiększenia oszczędności energii będą bowiem w znacznym stopniu wynikać ze zmian w świadomości i zachowaniach indywidualnych konsumentów energii, gospodarstw domowych i lokalnych administracji mających do wyboru różne opcje energetyczne. W związku z powyższym należy kontynuować inicjatywy mające na celu oddziaływanie na poziom świadomości społecznej. Obywatele UE potrzebują również większej ilości informacji dotyczących możliwości zmiany umów z dostawcami energii, porównywalności cen oraz ogólnej przejrzystości tych umów. Wysłunięto również propozycje inicjatyw odnoszących się do informowania opinii publicznej o efektach obserwowanych w zakresie wychwytywania i składowania węgla ziemnego oraz utylizacji odpadów nuklearnych. Nowe decyzje polityczne powinny być podejmowane przy uwzględnieniu ich wpływu na rynek pracy²⁵, przy czym moim zdaniem powinny one opierać się na ocenie wpływu różnych scenariuszy przewi-

---

²⁴ Ibidem, s. 9.

²⁵ Ibidem, s. 10,

dzianych w projektowanych regulacjach i decyzjach na poziom zatrudnienia, bezpieczeństwa zdrowotnego i środowiska.

5. Wnioski

Polityka energetyczna UE w perspektywie długoterminowej oraz opracowanie programu Energia 2020 spotkała się z szerokim poparciem w ramach prowadzonych konsultacji społecznych. Długofalowe planowanie polityki energetycznej stwarza bowiem możliwość przejścia do zrównoważonej i konkurencyjnej, niskoemisyjnej gospodarki europejskiej. Działania prowadzące do tego celu powinny, moim zdaniem, uwzględniać wymogi efektywności kosztowej i opierać się na wyborze optymalnych ścieżek osiągnięcia wyznaczonych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych, w perspektywie czasowej sięgającej aż do roku 2050. Przyjęcie długoterminowego horyzontu planowania nie powinno oznaczać braku elastyczności w bieżącej polityce energetycznej UE, która powinna być dostosowana do reagowania na nowe możliwości i wyzwania, takie jak: kryzys gospodarczy, wpływ gazu niekonwencjonalnego czy przełomy technologiczne. Należy podkreślić, że w tym kontekście Polska powinna otwierać się na innowacje technologiczne oraz starać się poszerzać zakres możliwości redukcji emisji dwutlenku węgla. Energia i energetyka musi być postrzegana jako system wielosektorowy, dlatego też należy wykorzystywać – w oparciu o szeroką gamę rozwiązań- możliwości redukcji zużycia energii na poszczególnych etapach łańcuchów produkcyjnych.

Największe ograniczenie zużycia energii może przynieść przyspieszenie wdrażania istniejących technologii w tym znajdujących się obecnie w fazie bliskiej komercjalizacji. Jako że największym wyzwaniem dla przedsiębiorców, jest dostęp do kapitału, obniżenie poziomu wykorzystania energii opartej na węglu wymaga wprowadzenia bardziej efektywnych rozwiązań niskoemisyjnych w samym budżecie UE. Na zliberalizowanym rynku energetycznym, osiągnięte postępy – np. w zakresie zwiększenia oszczędności energii – będą bowiem w znacznym stopniu wynikać ze zmian w świadomości i zachowaniach indywidualnych konsumentów energii, gospodarstw domowych i lokalnych administracji mających do wyboru różne opcje energetyczne. W związku z powyższym należy kontynuować inicjatywy mające na celu oddziaływanie na poziom świadomości społecznej. Obywatele UE potrzebują również większej ilości informacji dotyczących możliwości zmiany umów z dostawcami energii, porównywalności cen oraz ogólnej przejrzystości tych umów.

Bibliografia:

- „Polska 2030. Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”. Wstępna niepublikowana wersja Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 r.
- „Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015”. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, listopad 2006 r., http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/polityka_rozwoju/srk/strony/strategia_rozwoju_kraju_2007_2015.aspx
- Energy infrastructure priorities for 2020 and beyond - A Blueprint for an integrated European energy network*, the Communication from the Commission to the Council, The European Parliament, The European Economic and the Committee of the regions Brussels, 17.11.2010 COM(2010) 677 final, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0677:EN:HTML:NOT>
- State of play in the EU energy policy. Accompanying document to the Communication from the Commission to the Council, The European Parliament, The European Economic and the Committee of the regions, Energy 2020: A strategy for competitive, sustainable and secure energy* {COM(2010) 639}, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010SC1346:EN:NOT>
- Towards a new Energy Strategy for Europe 2011-2020* (public consultations – stock taking), http://ec.europa.eu/energy/strategies/consultations/2010_07_02_energy_strategy_en.htm

Strategy „Energy 2020” in the process of public consulting of economic challenges of European Union

Summary: On May 7th, 2010, the European Commission launched a public consultation of the document "Towards a new energy strategy for Europe 2011-2020". On November 10th, 2010 the European Commission adapted a document “Energy 2020 - strategy for a competitive, sustainable and secure energy”. The strategy presented priorities in the field of energy for the next 10 years, and outlined actions to be taken in order to achieve energy savings, create a market characterized by competitive prices and "secure" supplies of energy, strengthening of technological leadership and effective negotiation with international partners. In this

paper, author take into account these European Union documents and comment on both the provisions of the preliminary draft of the Polish National Development Strategy 2011-2020 and on selected aspects of the Europe 2020 strategy, including the "flagship initiative" aimed at promoting "resource efficient Europe". The paper presents also the results of a consultation process which led to the elaboration of the final version of the "Energy 2020". The paper discusses in detail five priorities of this strategy, which encompass: technological innovation, modern, integrated energy system, the quest for low-carbon energy system, a strong and coordinated external energy policy and protection of energy needs of EU citizens. While discussing these issues, author attempt to present their opinions on the individual postulates. In author assessment such a strategy constitutes a welcome step for the EU; however, the questions related to the possibilities of financing the strategy, particularly by the poorer EU countries.

Keywords: strategy, public consultations, energy policy, European Union